

розуміння закону і загалом законодавства. Необхідно визнати, що закон - це не продукт довільної діяльності держави, він повинен, по-перше, відповідати демократичним правовим принципам справедливості, гуманізму, демократії; по-друге, затверджувати і забезпечувати права, свободи і законні інтереси громадян; по-третє, відображати суспільні відносини, що об'єктивно склалися, не допускати їх надмірного випередження чи відставання від них. Законодавець, в тому числі і національний, має зрозуміти, що у своїй діяльності він обмежений цими закономірностями; і лише після цього можна говорити про один з істотних кроків на шляху до розбудови правової держави [2].

У економічній сфері принцип верховенства права виражається в регулюванні виробничих відносин, зокрема щодо володіння, використання і розпорядження власністю. Право повинно охопити не тільки усю сферу виробництва, але і розподілу, обміну і споживання. Об'єктивна необхідність виникнення і розвитку економічних явищ матеріально зумовлює верховенство права, на підставі і відповідно до яких ці явища виникають і функціонують. Крім того, виникнення нових виробничих відносин своєю сутністю потребує верховенства права, міцного і стабільного правопорядку і законності, успішної боротьби зі злочинністю.

У політичній системі принцип верховенства права будь-якої держави є надзвичайно важливим тому, що політична сфера життя суспільства завжди характеризується протистоянням різних політичних сил. Держава ж у політичній системі є особливою політичною одиницею. Вона покликана врегульовувати політичну боротьбу різних елементів політичної системи, забезпечувати правопорядок і законність, гарантувати права, свободи і законні інтереси громадян. Аналізуючи функціональний взаємозв'язок держави і права, переконуєшся, що він може бути двох видів, або ж верховенство держави над правом, або ж пріоритет права над державою. В реальному суспільному житті цей взаємозв'язок перебуває в постійному розвитку і видозміні, він може бути також у стані відносної рівноваги. Така діалектика у відносинах держави і права пояснює багатоманітність форм політичної системи і державної влади: від демократичної і плюралістичної політичної системи до системи особистої влади і однопартійності; від демократичного державно-правового режиму (ліберального, радикального, консервативного) до тоталітарного (фашистського, расистського).

Таким чином, принцип верховенства права посідає основне місце в розвитку держави, яка взяла курс на розбудову її як демократичної, правової. У зв'язку з цим всі зміни та доповнення до Конституції України, інших законів держави повинні розглядатись, на початковому етапі їх появи, через призму верховенства справедливого права.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Науково-практичний коментар : В.Б. Авер'янов, О.В. Батанов, Ю.В. Баулін та ін. / ред. кол. В.Я. Тацій, Ю.П. Битяк, Ю.М. Грошевой та ін. – Харків: Видавництво «Право», К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – 808 с.
2. Козюбра М. Верховенство права і Україна / М. Козюбра // Право України. – 2012. – №1-2. – С. 30-63.

ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Полюга Альона Вадимівна, студент навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: викладач кафедри загально-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ *Юрковська Л.Г.*

Проголошення незалежності України поклало початок розбудови нової держави. Відмова від однополярної ідеології, в тому числі і правової, закономірно вплинула на правову систему України та на її складові елементи.

Правову систему можна визначити як цілісний комплекс правових явищ, який обумовлений об'єктивними правовими закономірностями розвитку суспільства, усвідомлений і постійно відтворювальний людьми і їх організаціями (державою) і використовується для досягнення власних цілей.

На думку Тихомирова Ю.А., поняття «правова система» являє собою структуру – інтегрований засіб цілісного юридичного впливу на суспільні

відносини. В якості елементів системи він виділяє: по-перше, межу і принципи правового регулювання; по-друге, основні різновиди правових актів та їх об'єднання; по-третє, систематизуючі зв'язки, які забезпечують взаємодію всіх елементів і цілісність системи.

Сінюков В.П. визначає правову систему як соціальну організацію, яка включає серед іншого основні компоненти національної правової культури. На його думку, право – різновид духовної творчості народу. Також вказаний дослідник пропонує включити до правової системи правоохоронні відомства та організації.

Крім цього, в науковій літературі запропоновано визначення правової системи як сукупності внутрішньо узгоджених, взаємопов'язаних, соціально-однорідних юридичних засобів, за допомогою яких держава здійснює необхідний нормативно-організуючий вплив на суспільні відносини.

Модель правової системи України у XXI ст. має бути принципово новою, спрямованою на те, щоб створювати умови та можливості для соціально корисної заохочувальної діяльності. Перехідний період суспільства України потребує ефективної реалізації інтеграційних, організаційних, регулятивних та інших функцій правової системи. В сучасній Україні в період формування правових основ державного і суспільного життя гостро постає проблема ефективності законодавства. Недоліки його в першу чергу пов'язані з механізмом реалізації, відсутністю необхідних інституціональних форм. Крім того, недостатньо опрацьовані правові форми нормативного матеріалу (незбалансованість прав і обов'язків, незабезпеченість норм належними санкціями, невідповідність системи права та законодавства тощо).

Становлення нової правової системи в Україні вже з самого початку несло в собі зерна суттєвих суперечностей, відсутність єдиного стратегічного напрямку, що не могло не позначитися на формуванні дозволів та заборон, які власне складають клітини права. В реальній правовій дійсності України в роки перетворень і змін зберігається значна частина попередньої соціалістичної правової системи. Незважаючи на проголошений Конституцією України людський вимір права (статті 3, 21, 48), фактичне становище особистості не відповідає цим ідеалам і перспективам.

Процеси зближення правових систем України і країн Заходу передбачають взаємну гармонізацію законодавства. Процеси викликані економічним співробітництвом, партнерством, вступом України до Ради Європи, визначають необхідні умови і напрями розвитку стандартів права, новий етап взаємозумовленості міжнародного і національного права, коли в національне право включаються загальновизначені принципи і норми міжнародного права.

Таким чином, права система сучасної України знаходиться в перехідному періоді, оскільки деякою мірою зберігає окремі риси минулої соціалістичної правової системи. Водночас за період незалежності України закладений правовий фундамент, що дає змогу твердити, що вона входить у романо-германський тип правової системи на правах особливого європейського різновиду.

Список використаних джерел:

1. Берхуз Хашматудла. Вступ до порівняльного правознавства. Одеса, 2002.
2. Журавський В.С. Правові системи сучасності. Глобалізація. Демократизм. Розвиток. - К., 2003.
3. Оніщенко Н. М. Правова система і держава в Україні. К., 2002.
4. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: Підручник / Пер. з рос. – Харків: Консул, 2001.

ПРИНЦИП ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА ТА ВЕРХОВЕНСТВА ЗАКОНУ

Піжевська Анастасія Владиславівна, студент навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри загально-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ *Пустовіт Ж.М.*

Наразі назріла необхідність розгляду досить цікавого аспекту проблематики, присвяченої принципам права, – зокрема принципу верховенства права та принципу верховенства закону в контексті не стільки їх взаємовиключення, скільки взаємовпливу на певних етапах розвитку демократичного суспільства.